

GLEDALIŠKI LIST

SEZONA
1923'24

ŠTEVILKA 21

IZDAJA UPRAVA
NARODNEGA
GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI

KOSTA VUKAŠINOVIČ

LJUBLJANA, Dunajska cesta šte. 1/a
Palača Ljubljanske kreditne banke

Trgovina modnih čevljev in usnjatih izdelkov:

— Listnice - Damske torbice —

— Potovalni usnjati predmeti i. dr.

Samoprodaja in zaloga izdelkov tovarne „PETOVIA“, d. d.

Jadranska banka BEOGRAD

Dionička glav. . . Din 60,000.000

Rezerva Din 30,000.000

Podružnice:

Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Ljubljana, Maribor, Metkovič, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb,

Amerikanski odio.

Naslov za brzojavke: Jadranska

Afililirani zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar; *Frank Sakser State Bank,* Cortland Street 82, New-York City, *Banco Yugoslavo de Chile,* Valparaiso, *Antiofiasta,* Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Najfinejša svetlobna telesa

za stanovanja, vile, banke, bare, kine itd. kakor:

lestence, namizne, stoječe svetiljke itd. itd.

v vsakem poljubnem slogu, tudi po doposlanih načrtih, izdeluje v kovini, lesu, svili, steklu itd. edina jugoslovenska

Svetlobna industrija „VESTA“.

Naročila samo na atelje „VESTA“, Ljubljana, Kolodvorska ul. 8/I.

SPORED.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Torek,	11. marca	Zaprto.	
Sreda,	12. "	Tri maske — Smešne precijozе — Priljudni komisar	Red C
Četrtek,	13. "	Ašantka	Red E
Petek,	14. "	Kamela skozi uho šivanke	Red A
Sobota,	15. "	Othello	Red D
Nedelja,	16. "	ob 3. uri popoldne Mogočni prstan . Znižane cene.	Izven
Nedelja,	16. "	ob 8. uri zvečer Kamela skozi uho šivanke	Izven
Ponedeljek,	17. "	Ašantka	Red F
Torek,	18. "	Zaprto.	

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Torek,	11. marca	Poljub	Red B
Sreda,	12. "	ob 4. uri popoldne Prodana nevesta . Slavnostna dijaška in ljudska predstava pri nižanih cenah	Izven
Četrtek,	13. "	Zaprto. (Generalna vaja.)	
Petek,	14. "	Poljub	Red F
Sobota,	15. "	Manon Lescaut . (Premiera)	Izven
Nedelja,	16. "	Manon Lescaut	Izven
Ponedeljek,	17. "	Zaprto.	

Uprava si pridržuje pravico spremembe sporeda in zasedbe.

Priporoča se stara, solidna trvdka	J. Maček	največja zaloga oblek na Aleksandrovi cesti samo št. 12
---	-----------------	---

TRI MASKE.

Drama v enem dejanju. Spisal Charles Méré. Poslovenil F. J.

Režiser: O. SEST.

Prati della Corba	g. Skrbinšek
Rdeči harlekin	g. Rogoz
Puščavnik	g. Terčič
Pavliha	g. Plut
Paolo della Corba	g. Gregorin
Mancecca	ga Wintrova
Viola Vescotelli	ga Juvanova

Godi se v korziški vasi na pustni torek l. 1820.

SMEŠNE PRECIJOZE.

Komedija v enem dejanju. Spisal Molière. Poslovenil F. J.

Režiser: g. PUTJATA.

La Grange	g. Sancin
Du Croisy	g. Bertok
Gorgibus, meščan	g. Cesar
Madelon, njegova hči	gna Juvanova
Cathos, njegova nečakinja	gna Slavčeva
Marotte, služkinja pri Gorgibusovih	gna Ježkova
Almanzor, lakaj	g. Pleničar
Marquis Mascarille	g. Putjata
Vicomte Jodelet	g. Medven
Prvi nosilec	g. Markič
Drugi nosilec	g. Kurent
Prvi godec	g. Kumar
Drugi godec	g. Jan

Več lakajev.

Godi se v Gorgibusovi hiši v Parizu. Čas: XVII. stoletje.

PRILJUDNI KOMISAR.

Komedija v enem dejanju. Spisal Georges Courteline. Poslovenil F. J.

Režiser: O. ŠEST.

Komisar	g. Peček
Floche	g. Sest
Breloc	g. Lipah
Gospod	g. Jerman
Stražnik Lagrenaille	g. Sancin
Stražnik Garrigou	g. Smerkolj
Punez	g. Danilo
Gospa Flocheva	ga Rakarjeva

Godi se v Parizu. Čas: sedanjost.

ASANTKA.

Poljsko spisal W. Perzyński. Poslovenil dr. V. Mole.

Režiser: B. PUTJATA.

Edmund Łoński	g. Peček
Bratkovski, njegov stric	g. Danilo
Kręcki, prijatelj Łońskega	g. Terčič
Romorski, slikar	g. Medven
Lutoborski, posestnik	g. Cesar
Ravnatelj	g. Plut
Franek, natakar	g. Putjata
Jan, sluga Łońskega	g. Jerman
Vladka	ga Šetinska k. g.
Viola, njena prijateljica	gna Juvanova
Mamka	gna Rakarjeva

Prvo in tretje dejanje v Varšavi, drugo v Florenci.

Čas: sedanjost.

IG. KLEINMAYR & FED. BAMBERG, dr. z o. z., LJUBLJANA.

Pravkar izšlo: Edmond Rostand: *Cyrano de Bergerac*. Herojska komedija v petih dejanjih. Poslovenil Oton Župancič. Cena 65 Din.

Francoska književnost zadnjih 50 let morda ne premore dela, ki bi bilo v svoji dovtnosti, vznešenosti in sijaju besede tako tipično francosko, kakor je Rostandov „Cyrano“. Z duhom poet, z vnanjostjo nosata grdoba; srce polno ljubezni, usta prepevajoča od po-meha nad seboj; lev, ki bi si mogel priboriti svet in se ne upa dvigniti oči od žene, ki jo ljubi — evo vam junaka te čudov. te komedije! „Cyrano de Bergerac“ je uvrščen v letošnji repertoar ljubljanskega Narodnega gledališča.

Damska konfekcija in modni ateljé

TEODOR KUNC

MESTNI TRG 14

POD TRANČO 2

Salon za dame in gospode

EMIL NAVINŠEK

šef vlasuljar slov. opere in drame v Ljubljani

Izposojevalnica gledaliških lasulj in potrebščin

Kamela skozi uho šivanke.

Veseloigra v treh dejanjih. Češko spisal F. Langer, prevel O. Š.

Režiser: ZV. ROGOZ.

Peštova	ga Juvanova
Pešta	g. Šest
Zuzka	ga Rogozova
Joe Vilim, veletrgovec	g. Skrbinšek
Alan Vilim, njegov sin	g. Rogoz
Bezchyba, bančni ravnatelj	g. Lipah
Andrejs, svetnik	g. Gregorin
Dama	ga Wintrova
Gospodična	gna Ješkova
Sluga	g. Sancin
Fantič	g. Tavčar

Razdobji med dejanji trajata po tri mesece. Čas: sedanjost.

V. BEŠTER ATELJE „**HELIOS**“
Oglejte si slike, Aleksandrova cesta 5

GRIČAR & MEJAČ ZALOGA OBLEK
 ZA DAME,
 GOSPODE IN OTROKE
 LJUBLJANA, ŠEJENBURGOVA ULICA 3 VOĀAL
 KNAFLJEVE ULICE

OTHELLO.

Tragedija v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare.

Prevel Oton Župančič.

Režiser: O. ŠEST.

Beneški dož	g. Lipah
Brabantio, senator	g. Skrbinšek
Prvi senator	g. Medven
Drugi senator	g. Sancin
Graziano, Brabantijev brat	g. Cesar
Lodovico, Brabantijev sorodnik	g. Drenovec
Othello, plemenit zamorec v beneški službi	g. Putjata
Cassio, njegov pobočnik	g. Kralj
Jago, njegov praporščak	g. Rogoz
Roderigo, beneški plemič	g. Gregorin
Montano, namestnik na Cipru	g. Peček
Desdemona, Brabantijeva hči, Othellova žena	ga Marija Vera
Emilija, Jagova žena	ga Juvanova
Bianca, Casijeva ljubica	gna M. Danilova
Glasnik	g. Terčič

Plemiči, vojaki, senatorji, godci.

Prvo dejanje se godi v Benetkah, naslednja na Cipru.

Glasbo zložil g. Balatka.

Po prvem in četrtem dejanju daljša pavza.

Konfekcija	„ELITE“ : d. z. : Ljubljana	Lastna izdelava
	Prešernova ulica št. 9	
	največja konfekcijska trgovina — Mojstrsko	
	krojena damska in moška oblačila	
EN GROS	EN DETAIL	

POLJUB.

Narodna opera v dveh dejanjih (treh slikah). Besedilo spisala
El. Krasnohorská. Vglasbil Bedřich Smetana.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: P. DEBEVEC.

Oče Paloucký	g. Zathy
Vendulka, njegova hči	ga Lewandovska
Martinka, njena teta	ga Borova
Barča, služkinja pri Palouckých	gna Rozumova
Luka, mlad vdovec	g. Kovač
Tomeš, njegov sorodnik	g. dr. Rigo
Matevž, tihotapec	g. Zupan
Obmejni stražnik	g. Mohorič

Kmetje, sošedje, tihotapci.

Godi se na severočeški meji okrog leta 1850.

1. slika: Mlad vdovec Luka pride k Palouckim prosit za roko hčerke Vendulke. Luka jo prosi poljuba vpričo vseh, toda Vendulka mu ga noče dati. To ujezi zaljubljenca tako, da odide v vas in se vrne pod Vendulkino okno z godci in dekleti, češ, če mi ga ti nočeš dati, mi ga bo dala pač katera druga. To je Vendulki preveč: užaljena zapusti očetov dom ter odide v hribe k svoji teti Martini.

V 2. sliki smo pri tihotapcih, katere vodi stari Matouš. Luka, ves nesrečen in potrt, sklene na prigovarjanje Tomaševo, prositi Vendulko odpuščanja in se z njo spraviti. Vse to pa sliši stari Matouš. Nato prideta Vendulka in njena teta, ki jo nagovarja, naj se i ona posveti tihotapstvu. Teta z Vendulko ni zadovoljna, češ, da je preveč strahopetna, in jo zato odpelje nazaj k sebi v gorsko kočo.

3. slika je samo žareče jutro. Barča pride povedat Vendulki veselo novico: Luka prihaja s pričami, da se z njo spravi in jo zasnubi. Med obema oživi tiha ljubezen, Vendulka mu dá poljub in zlomi s tem v ženski plemenitosti svojo trmo.

Dobrovoljačka banka, d. d. v Zagrebu

podružnica **LJUBLJANA**

Telef. inter. št. 5 in 720

Dunajska cesta št. 31

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje

Manon Lescaut.

Lirična drama v štirih dejanjih, poslovenil dr. Ivo Šorli.
Vglasbil g. Puccini.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Manon Lescaut	gna Zikova
Lescaut, njen brat in sergeant kr. garde	g. Cvejič
Chevalier des Grioux, dijak	g. Šimenc
Geronte de Ravoire, generalni blagajnik	g. Zupan
Edmond, dijak	g. Banovec
Krčmar	g. Finkov
Glasbenik	gna Saxova
Plesni učitelj	g. Šubelj
Čuvaj svetilnika	g. Mohorič
Poveljnik ladje	g. Bogojevič
Poveljnik straže	g. Perko

Dekleta, meščani, kmetice, študentje, kmetje, muziki, stari
gospodje in abeji. Kurtizane, vojaki in mornarji.

Druga polovica XVIII. veka.

Nove kostume je izdelala gledališka krojačnica, dekoracije
gledališka slikarna.

MODNI SALON DAMSKIH KLOBUKOV
ANGELA PEKOLJ
ALEKSANDROVA CESTA 12
== se priporoča veleceenjenim damam ==

Specialna trgovina damskega in moškega sukna
Zaloga belega blaga

Josip Bedrač Aleksandrova c. 12

Puccinijeva „Manon Lescaut“.

Puccini ima danes med glasbenim in neglasbenim svetom stališče, kakor lepa, inteligentna plesalka ali sploh krasotica iz polsveta med visokougledno družbo ali v javnem mnenju. Vsak „boljši“ človek je prepričan, da je spodobno in potrebno zabavljati čez Puccinija, natihem pa je vesel, če more ujeti kako njegovo opero, nad katero se potem naslaja mnogo manj estetski, kakor oni, ki se v svoji široki in zdravi odkritosrčnosti javno priznava k njemu.

Njegova krivda in slaba stran nista dejstvo, da poje v vseh svojih operah visoko pesem večnomlade ljubezni, njegova krivda ni, da preveva njegova dela sladka melodika skrajne erotike, katere čistost žalibog le preradi oblatijo njegovi nasprotniki z nizko in umazano čutnostjo.

Da pa se je Puccini zameril nemškemu glasbenemu svetu in predvsem njega merodajnim krogom tako nesmrtno, je pač krivo dejstvo, da se ni brigal za nemške zakone melodramatike powagnerske dobe.

Očitek, da uporablja sredstva operete v svrhu velike tragedije, pa je tudi nepravilno in neupravičeno sklepanje; zakaj ravno opereta se poslužuje — in to še prav nerodno — tako učinkovitih zakonov romanske glasbe, iz nje črpa tako neobhodno potrebni erotični impulz, ki pa pri Pucciniju nikdar ne prekorači mejá umetniškega značaja.

Težišče Puccinijeve glasbe, glavna poteza njegovega izražanja je nedvomno erotika. Ne tako patetično zunanja kakor pri Verdiju, pač pa bolj občutena, mnogo bolj ekspresivna. Današnejša!

In baš ta čisto romanska erotika je zvalila nemško opereto, da si je prisvojila njene forme in načine. In le tako je bila omogočena nemški opereti ona velika, zmagoslavna pot, ki jo je storila po vsem svetu.

*

V Ljubljani Puccini gre. Sicer tudi tako, kakor sem dejal spočetka: večina zabavlja, sem in tam se tudi zgraža; toda ista večina stoji tudi po dve uri pred otvoritvijo blagajne. Temnih, mrkih pogledov, kakor da gredo k plesalki, k dvomljivji dami, katero so ravno prejšnjega večera ogorčeni vlekli skoz zobe.

In tudi Puccinijeva „Manon Lescaut“ bo v Ljubljani šla. Kakor gredo „Tosca“, „Butterfly“, „Bohème“ in „Schicchi“.

Eno Manon smo v Ljubljani že čuli. In to l. 1918. katero je uglasbil Massenet. Vsebina Puccinijeve opere je prilično ista, vendar s tem razločkom, da so scene pri slednjem geografično razmetane po vsem svetu. Pariz, Havre, Amerika itd.

V prvem dejanju nam slika študentsko življenje. Vesele, razposajene dijake, ljubezni žejne in mlade. Edmonda, ki jim načeluje. V to veselo vrvenje pride tudi de Grioux, mračen in slabe volje. In to je, kakor nalašč za mlade razposajence. Prično ga zasmehovati, zbijati z njim šale, češ, zaljubljen je, pa ne more biti več vesel.

In med splošnim vriščem se začuje poštni rog. Pošta prihaja. Pošta, predmet večne radovednosti provincijalnih mest, ki prinese vedno kaj novega za zgovorne jezičke. Seveda, tudi danes bo nekaj zanje. S pošto se je pripeljala čudovito lepa devojka v spremstvu dostojanstvenega častnika.

Vse zija, vse občuduje, najbolj pa mračni de Grioux. Pozdrav dá odzdrav, beseda besedo in kmalu zatli med obema iskrica žive ljubezni.

Toda vsaka ljubezen ima svoje zapreke in težave. Stari Geront, ki je spremljal lepo Manon, pripravi med tem vse potrebno, da odpelje krasno deklico, kakor zli duh v svoje temno kraljestvo. In posrečila bi se zlobna nakana, da ni bilo prijatelja Edmonda, ki vso zadevo izdá de Griouxu in prepreči nesrečni beg.

Lepa Manon in de Grioux pa pobegneta sama v vozu starega Geronta, ki potem v svoji divji jezi naznani beg Manoninemu bratu, ki pa že ne more ničesar več ukreniti. Zakaj železnic takrat še ni bilo, konj pa v tistem kraju tudi ne. S tolažilom, da najdejo begunko v Parizu, konča prvo dejanje.

Drugo dejanje se vrši na domu starega Geronta. Manon je medtem zapustila de Grioux, ki je bil zanjo presiromašen ter se je preselila k bogatemu Gerontu, kjer je uživala vse udobnosti razkošnega življenja. Toda srečna ni. Njene misli božajo mladega študenta, njeno srce je še vedno pri de Griouxu. Ko jo poseti njen brat, mu vse to zaupa.

In brat ji svetuje. Prizna ji, da je on kriv njenega odhoda od de Grioux, da pa naj se sedaj zopet vrne k njemu. V igranju na karte je dobil de Grioux veliko premoženje in ni se ji bati, da bi trpela pomanjkanje.

Preden se more Manon še odločiti, prično vplike slavnosti. Visoki družbi povabljenih predstavlja Geront svojo ljubljeno krasotico. Vse jo občuduje, vse hvali, vse zavida.

Potem pride de Grioux. Z raztrgano dušo in ranjenim srcem. Vsak njegov pogled, vsaka beseda je grenko očitanje nezvestobe. Toda ljubezen zopet zmaga. Pozabljeno je vse trpljenje, pozabljene vse bolesti in v nadi v boljšo bodočnost se najdeta ustni v žgoči poljub.

Nesreča pa hoče, da ju baš v tem trenutku zasači vrnivši se Geront. Manon pa je pripravljena. Povzpnè se celo tako daleč, da ga zasmehuje, češ, mar si bil ti res tako bebast in si mislil, da ti bom ostala zvesta spricho de Grioux, ki je mlad in lep!

Geront ovadi oba vojaški straži. Mrzlično beganje. Manon skuša rešiti dragocenosti, ki jih je dobila od Geronta, toda straža jo prehititi. Zasači jo s predmeti, ki jih je hotela vzeti seboj. Geront jo osumi, obtoži kot tatico in odvedó jo v zapor.

Tretje dejanje pa nam kaže žensko kaznilnico, kjer je Manon zaprta. Njen brat, častnik, ji pripelje de Grioux, ki ji razodene, da je za beg vse pripravljeno. Straže so podkupljene in prijatelji obveščeni. V trenutku, ko hočejo oditi, zažvižga sirena, ki naznanja prihod ladje, ki naj odpelje kaznjenke v Ameriko. Ob radovednem

zijanju ljudstva odpeljejo Manon na ladjo. Brezuspšno je prizadevanje de Grieuxa in njenega brata, da jo osvobodijo in tako ne preostane de Grieuxu ničesar drugega kakor da prosi komandanta ladje, da ga vzame seboj, četudi kot najslabšega delavca. Poveljnik dovoli. Manon in de Grieux odploveta z ladjo v daljno Ameriko.

Četrto dejanje pa se godi v ameriški pustinji. Manon je življenje in trpljenje poslednjih časov utrudilo do smrti. Utonilo je solnce njene sreče, razpršile so se sladke sanje o lepši bodočnosti. Še malo iskanja po brezkraini pustinji, še malo besed ljubezni žejne duše — potem mir in tema.

„Vidiš, ti moj de Grieux, ti moje solnce, vendar sem srečna, da morem umreti v tvojem naročju. In še bolj bom srečna, ko bom vedela, da si mi odpustil, ker sem te zapustila v nadi, da grem v boljšo bodočnost. Ti pa si bil dober z menoj, ljubila sem te, kakor nikogar . . .“ In Manon Lescaut umrje.

*

Puccini je rojen l. 1858. in je danes skoraj edini zastopnik moderne Italije. Kljub temu da ne dosega v svojih stvaritvah široke melodične linije velikega Verdija, je vendar njegovo delo polno mozaičnih, originalnih domislekov, katere oživi in podčrta s čudovito instrumentacijo.

„Manon Lescaut“ je napisal l. 1893., ki pa takrat še ni imela trajnega uspeha in življenske zmožnosti. Znan je postal šele po temu delu sledeči operi „Bohème“ (1897), ki je nesla potem njegovo ime širom vsega sveta.

Manon so po večjem odmoru izkopali zopet letos na Dunaju, kjer je vsekakor dosegla velik uspeh, o katerem se je veliko pisalo.

Gospa Iva Šetinska.

Gospa Iva Šetinska je rodod Zagrebčanka, in sicer iz rodbine, katera je dala gledališču več članov. Njena teta je bila mnogoletna članica zagrebačke drame (sedaj že upokojena), sestrična je bila najprej operetna subreta v Osijeku in Zagrebu, potem pa po dunajskem študiju operna pevka v Varšavi. Brat njenega očeta je bil ravnatelj pred vojno znamenitega „Münchener Tonkünstler“-orkestra, a je žal prerano padel v vojni. A tudi njen oče je v mladih letih poleg svojega poklica pogostoma nastopal v gledališču, sicer v majhnih vlogah, a vendar z velikim veseljem.

Tudi Iva je že v najranejši mladosti pokazala veliko ljubezen in zanimanje do gledališča, in je bila najsrečnejša, če je smela s starši obiskovati predstave. Ko ji enkrat tega niso dovolili, je razbila svojo igračo, kupila vstopnico in skrivaje odšla na galerijo. Zadeva se je končala tragično, ker so jo starši po končani predstavi zlasali javno pred gledališčem in ji razkuštrali frizurico, a blamirana punčka je prvič morala trpeti „za idejo“.

Po volji staršev je obiskovala licej, kjer je bila sicer nadarjena, a nezadovoljna učenka. Srce jo je vleklo drugam, in tako je po

sedmem razredu odšla brez vednosti staršev v „Glazbeni konservatorij“ (takrat še „Glazbeni zavod“) in se vpisala kot redna učenka. Za glavni predmet je vzela solo-petje, a vzporedno je študirala klavir, petje, deklamacijo, mimiko itd. Bila je sopranistka in se je specializirala za koloraturo. In ko so starši mislili, da obiskuje licej, je obiskovala glasbeno šolo; to je bila njena skrivnost, ki seveda ni ostala skrivnost, temveč je prišla kaj kmalu na dan. Tokrat ji sicer niso zlasali frizurice, a jih je morala mnogo preslišati. Ampak že po prvem semestru je dobila gospodična Iva tako dobro izpričevalo, da je bila oproščena šolnine, in tako so se doma duhovi pomirili. — Usoda pa ni dolgo pustila Ive pri miru. V četrtem letniku naenkrat zboli in s tem je bil njen študij končan. Poslali so jo na morje in misel na pevsko karijero je morala opustiti.

Po vojni si je takoj poiskala angažman in je prvič nastopila v Varaždinu z lepim uspehom. Tam je ostala eno sezono in je lepo napredovala, posebno je ugajala kot „Mala čokoladarica“ v istoimeni komediji. Po tej sezoni je odšla v Zagreb, kjer so jo angažirali za naivko. Nastopila je v Nušičevi „Protekciji“ v vlogi male „Julke“ in je imela lep uspeh. Kmalu nato je ravnatelj Nučič organiziral v Mariboru mlado slovensko gledališče in začel zbirati okoli sebe moči. Na njegov poziv je prišla gospa Šetinska v Maribor in delovala tam do lanskega leta z lepim uspehom. Najboljše njene vloge so bile: „Kristina“ v Schnitzlerjevem „Ljubimkanju“, Majcenova „Kasija“, potem „Andjelija“ v „Majka Jugovičev“, „Marija-Louisa“ v Bernsteinovem „Tatu“, „Lady Windermeere“, sultanija v „Hasanaginici“, Lady Aleksandra v „Faunu“ itd.

Zdaj pa je prišla v Ljubljano, belo Ljubljano — in bi bila zelo vesela, če bi ji uspelo, pridobiti si simpatije ljubljanske razvajene publike in strogih gospodov kritikov . . .

D.:

Citati.

„Čujte, ravnajte dobro z njimi (z igralci), zakaj oni so zrcalo in okrajšana kronika stoletja. Boljše bi vam bilo, da bi imeli po smrti slabo nagrobnico kot da ste na slabem glasu pri njih, dokler živite.“

(Shakespeare, Hamlet.)

„O togotí me v dušo, kadar vidim, kako tak čokat, kuštrav bedak razcunja in razcapa vso strast, samo da grmi v ušesa nekaterim piškurjem v pritličju, ki večji del ne marajo drugega, kakor nerazumljive, neme kretnje in hrup. Bičati bi dal takega pobalina, ki Termaganta prekriči in Heroda preherodežuje.“

(Shakespeare, Hamlet.)

„Bedarija je hvaliti igralca; preveč ognja ima. Ako ima preveč ognja, ima obenem premalo pameti.“

(Lessing, Dramaturgie.)

„Neke svojevrstne samozavesti sicer zahtevamo od igralca in sigurnost imponira, toda samoljubje in nadsigurnost žalita, le pri ljubljencu občinstva ne, ki sme storiti brez kritike, kar hoče — dokler pač traja.“

(Strindberg, Dramaturgie.)

„Če vzameš umetniku svobodo, mu vzameš zrak in luč za življenje njegove osebnosti in za življenje sprejemljive duše v tajinstveni svet pisatelja. In če mu vzameš veselje do dela, krilato ljubezen do njegovega poklica in do posamezne naloge, mu zasiplješ vir ustvarjajočih domislekov in ga ponižaš do uradnika umetnosti, ki službeno opravlja svojo dolžnost in takó ravno ne opravi svoje dolžnosti, ker je tudi opraviti ne more.“ (Hagemann, Regie.)

„Po mojih nazorih je med vprizarjajočim umetnikom in igralcem navadnega kova bistvena razlika. Za vprizarjajočega umetnika še daleko ne zadoščajo naravne vrline, kakor: lepa postava, pravi náglas, lahka in jasna dikcija; od njega zahtevamo še obsežno splošno izobrazbo, zgodovinsko znanje, temeljito proučevanje materinega jezika, poznavanje splošnega slovstva, posebno dramatične poezije, kakor tudi studij prosodije, silno razvit posluš za melodiko jezika in ritem verza. Dà, še več! Vprizarjajočemu umetniku ne sme manjkati tistega finega zmisla za lepoto, ki ga imenuje italijanska filozofija šesti čut, t. j. ona estetična poteza, ki se ne oklepa ozkosrčno ene same umetniške smeri, samo klasične ali romantične, tragične ali komične. Po naravi čuvstven se čuti umetnik po vzvišeni lepoti kipa ali slike mógočno dvignjen, dočim ga malenkostnost takega umotvora mučno divno, kajti estetični instinkt zastopa pri njem mesto razsodnega razuma.“ (Rossi, Studien über Shakespeare.)

Iz „Spominov S. Bernhardt“.

(Dalje.)

Ko je prišla Agar in bila predstavljena, je ukazala cesarica, da so nas peljali v veliko dvorano, kjer naj bi bila predstava.

Odmerili smo prostor za oder. Videli smo, da moramo imeti tudi stopnice, na katerih bo Agar kot nesrečna kurtizana preklinjala kupljivo ljubezen in hrepenela po idealni. To vprašanje stopnic ni bila nobena malenkost.

Šlo nam je zato, da bi se ne videlo, kje se končajo naše tri stopnice, ki so predstavljale celokupno monumentalno stopnišče florentinske palače. Prosila sem, da so mi dali grmičkov in cvetja, katero sem razvrstila ob teh treh stopnicah.

Prestolonaslednik, ki je prišel k nam — takrat je imel trinajst let — mi je pomagal pri rastlinah in se je smejal kot nor, ko je stopila Agar na stopnice, da bi preizkusila vtis.

Mladi princ je bilo zelo lep; po materi je imel čarovite oči in močne obrvi, po očetu pa dolge trepalnice. Bil je tudi duhovit, kakor cesar — ta cesar, ki so mu naredili priimek „Louis Preprosti“ — ki pa je bil gotovo zelo finega in ostrega duha in obenem zelo veliko-dušnega značaja.

Vse smo uredili kar najbolje in določilo se je, da pridemo čez dva dni zopet, da igramo za poskušnjo pred veličanstvi.

Kako prisrčkano je prosil prestolonaslednik, da sme gledati to predstavo, kar so mu tudi dovolili . . .

Cesarica se je od nas kar najlepše poslovila, le njen glas je bil grozen, ter ukazala dvema damama svojega spremstva, da nas pogostita s pecivom in španskim vinom in, če želimo, da nam razkažeta palačo.

Meni ni bilo dosti do tega, toda teta in Agar sta bili tako veseli, da sem končno morala tudi jaz z njima. In vedno mi je bilo žal za to, kajti nič se mi ni zdelo tako grdo kakor cesarske privatne sobane, izjemo so delali le cesarjev kabinet in stopnišča. Silno sem se dolgočasila na tem romanju. Samo nekaj zares lepih slik me je razveselilo. Pred sliko cesarice Eugénie sem stala zelo dolgo in jo molče motrila...

Bila je čarobna. In ta slika, ki hvala Bogu ni mogla govoriti, je dokazovala in govorila na glas, da jo je sreča iznenadila s cesarskim prestolom.

* * *

Med skušnjo za predstavo se ni pripetilo prav nič posebnega. Mladi prestolonaslednik je mislil samo na to, kako bi nam izrazil svoje veselje in hvaležnost. Ker ni smel prisostvovati večerni predstavi, smo morali radi njega igrati že v kostumih; moj mu je silno ugajal, naslikal si ga je v namenu, da si bo dal napraviti enakega za plesni večer, ki je bil njemu na čast prirejen.

Predstava je bila na čast holandski kraljici, ki jo je spremljal oranjski princ, v Parizu znan pod imenom „citronski princ“ (Le prince Citron).

Ta večer se je nekaj malega pa prav veselega dogodilo. Cesarica je imela namreč čudovito drobno nožico; pa ji je bila še premalo drobna in zato jo je silila v mnogo preozke čeveljčke.

Prekrasna je bila ta večer cesarica Eugénie! Njene nežne rame so gledale iz belomodrega, s srebrom prevezanega atlasa. V njenih lepih laseh se je blesketal mal diadem iz turkizov in diamantov. Nožice so ji počivale na blazini iz srebrnega brokata.

Ves čas med Coppéejevo igro mi je uhajal pogled na to srebrno blazinico. Opazovala sem, kako se obe nožici premikati. Končno sem zagledala, kako je eden izmed čeveljčkov počasi, prav počasi začel majati svojega bratca-čeveljčka; videla sem popolnoma natanko, kako se je cesaričina peta osvobodila tesne ječe, tako da je ostala v njej samo sprednja polovica noge. Vznemirjala me je misel, kako bo vendar smuknila njena nožica zopet v čeveljček in ta moj strah ni bil brez povoda, kajti otečene noge ne spraviš več v preozki čvelj.

Ko je padel zastor, so nas dvakrat poklicali pred rampo. Ker pa je cesarica dala znak za aplavz, sem mislila, da je to storila samo radi tega, da bi ji bilo tem kesneje treba vstati; kajti videla sem, kako si je njena obolela prekrasna nožica zaman prizadevala nazaj v čvelj.

Lahki zastor je zopet padel. Agari sem hitro razodela vso skrivnost o čveljčku in odslej sva obe opazovali skozi špranjo, kako se bo zadeva razvila.

Cesar se je prvi dvignil in nato vsa družba. Ponudil je roko holandski kraljici, toda njegov pogled je obtičal na cesarici, ki je obsedela, njegovo lice pa je razsvetilo smehljanje, katero sem že

poznala. Zašepetal je nekaj generalu Fleuryu in generali ter častniki, ki so sedeli za suvereni, so se takoj postavili med cesarico in ostalo družbo.

Cesar in kraljica sta šla in nista navidezno prav nič opazila neprijetnega nemira Njenega Veličanstva; oranjski princ je pokleknil in je pomagal lepi kneginji obleči čevljiček, ki je bil tako majcen kakor Pepelkin.

Videla sem, kako je cesarica ponudila roko princu in se mnogo bolj nanj opirala kot je bilo treba, zakaj njena lepa nožica jo je le malo bolela.

Poklicali so nas, da nas nagrade. Stali so okrog nas, nas dvigali v deveta nebesa, z eno besedo: bili smo od predstave presenečeni.

* * *

Odkar smo igrali „Le Passant“ in imeli o njem toliko uspeha, katerega sva bili predvsem deležni Agar in jaz, je bil Chilly z menoj zelo obziren in izredno ljubezniv. Saj je hotel – in to je pri njem nekaj pomenilo – nama plačati kostume.

Postala sem oboževana kraljica dijakov. Dobivala sem male šopke; vijolice, sonete in dolge, dolge pesmice . . . mnogo predolge, da bi jih prečitala.

Včasih so me, ko sem pred gledališčem izstopila z voza, obsuli s cveticami in to me je silno veselilo, ter sem se zahvaljevala mojim mladim oboževalcem. Včasih so počenjali že take stvari, da so postali popolnoma slepi; če sem včasih v kaki igri igrala slabeje kot sicer in je bila publika bolj hladna kot po navadi, se je armada mojih dijakov pobunila in je pričela ploskati brez zmisla in pameti, tako da sem mislila, da se bo gledališče podrlo. Stari abonentje Odéona, ki so mi bili naklonjeni in so me že tudi precej razvadili, bi pa raje videli, da sem bolj skromna in ponižna, so se radi tega razburjali – in jaz sem jih razumela.

Kolikokrat je prišel kak star abonent k meni in mi rekel: „Ljuba gospodična, krasni ste bili kot Junija, toda grizete si ustnice in tega stari Rimljani niso nikoli delali!“ Ali: „Dete moje, prisrčkani ste bili v „François Le Champi“, toda nihče še ni videl Bretonke s kodri.“

„Ljuba gospodična,“ mi je rekel nekoč precej suhoparno profesor s Sorbonne, „kdor kaže publiki hrbet, dokazuje, da nima respekta pred njo!“

„Oprostite, vodila sem starejšo damo proti vratom, ki so bila v ozadju, in nisem mogla iti kakor rak.“

„Umetnice, ki so bile pred vami tu in so bile prav tako talentirane in mogoče še bolj kot vi, so že našle pota in sredstva, in so šle k vratom v ozadju, ne da bi publiki kazale hrbet.“

Nato se je hitro obrnil pred mano. Jaz pa sem ga zaustavila in rekla: „Oprostite, gospod profesor, pojdite k vratom, kakor ravno nameravate, in sicer tako, da mi ne boste pokazali hrbta.“

Najprej je poskušal, kako bi to naredil, potem po jo je divje odpihal, mi pokazal hrbet in mi zaloputnil vrata pred nosom.

* * *

Začetek vojne 1870/71.

Vojna je bila napovedana! In meni se vojna gabi! Samo misel nanjo me razburja in me stresa od nog do glave.

Včasih sem kar poskočila, ker se mi je zdelo, da čujem klic daljnih, umirajočih življenj.

Ah, vojna! . . . Ta sramota! Dà, sramota in bolečina! Ah, vojna! Ona podpira, odpušča, dà, poveljuje rop in zločin!

* * *

Pred kratkim sem obiskala veliko livarno — ne maram povedati, v kateri državi, kajti v vseh sem bila gostoljubno sprejeta. Nisem ogleduh ne policijski špijon, jaz sem tožitelj! — Obiskala sem torej eno teh groznih podjetij, ki izdeluje najbolj strahovita morilna orodja. Lastnik, milijarder, je bil ljubezniv človek, v razgovoru brezpomemben, sanjav in nezadovoljen. Moj spremljevalec mi je povedal, da je ta mož pravkar izgubil velikansko vsoto, več kot šestdeset milijonov.

„Za božjo voljo! Na kak način jo je izgubil?“

„O,“ mi pravita, „saj jih ni izgubil, toda ni se mu posrečilo, da bi jih zaslužil, in to je končno eno in isto“.

Ko sem ga nato začudeno pogledala, mi je dejal: „Torej stvar je taka. Saj veste, da se je pred kratkim govorilo o vojni med Francijo in Nemčijo radi Maroka“.

„Dà.“

„No torej, ta jekleni kralj je upal, da bo prodajal topove in je radi tega povečal obrat v svojih tovarnah, ki še ta trenutek noč in dan delajo. Vplivnim članom vlade je razmetal neverjetne podkupnine in si je nakupil i v Nemčiji i v Franciji časopisja, ki je hujskulo oba naroda drug proti drugemu. Toda, hvala Boga, pametni, človekoljubni možje so vse to preprečili. In sedaj je ubogi milijonar ves obupan, saj je izgubil šestdeset, morda celo sto milijonov!“

Ko sem to slišala, sem zaničljivo gledala na tega ničvredneža in prisrčno sem želela, da bi ga zadušile njegove milijarde, ker mu je bila najbrž vest popolnoma nepoznana stvar.

In koliko jih je še takih, ki zaslužijo enako zaničevanje kot ta mož! — Skoro vsi oni, po vseh deželah sveta, ki se nazivajo vojni dobavitelji, so najbolj zagrizeni zagovorniki vojne.

Ali mora biti, ko izbruhne vojna, vsak človek vojak? Dà, tisočkrat da! Da se vsakdo oboroži za brambo domovine, da, braneč sebe in svoje, pobija sovražnika, to je vendar jasno. Da pa imamo še dandanes med nami mlade može, ki imajo en sam cilj, druge ljudi pobijati zato, da pridejo na ta način sami do karijere, tega zdrava pamet ne more razumeti.

Ni treba o tem govoriti, da moramo čuvati svoje granice in kolonije; če pa je že na svetu vse vojak, zakaj pa potemtakem ne odpravijo na tem vsem svetu branilcev? Potem bi imeli samo še šole za častnike in nič več teh groznih vojašnic, ki žalijo oko.

(Dalje prihodnjič.)

RAZNO.

«Cezar in Kleopatra», B. Shawova historična komedija, v prevodu O. Zupančiča, pride te dni na oder. Cezarja igra B. Putjata, Kleopatro M. Nablocka, Flatateto M. Vera, Rufija Skrbinšek, režira pa O. Šest. — Pripravlja se Tolstega dramatisirana «Ana Karenina» z Nablocko, Putjato in Skrbinškom v večjih vlogah. — Kot tretja premijera pride na vrsto slovenska noviteta J. Jalnov «Dom» v režiji g. Lipaha.

«Nju» in «Revizor» v Osijeku. Upravnik osiješkega gledališča g. P. Golia je režiral pred kratkim v Osijeku imenovani dve igri, ki sta imeli zelo velik uspeh. Posebno za «Nju» poudarja kritika, da je privabila mnogo osiješkega občinstva, ki je bilo do sedaj bolj vajeno operet in burk kot pa resnih del. Tudi «Revizor», ki spada že od nekdaj v stalni repertoar tega gledališča, je v novi režiji mnogo živahnejši in zanimivejši kot je bil dosedaj.

Ravnateljova pisarna. Nekoč je prišel znan dramatik, čigar drame je Burgtheater že ponovno vprizoril, k Dingelstedtu (ravnatelju Burgtheatra, znanem po svojih inscenacijah): «Gospod svetnik, že lani ste mi obljubili, da vprizorite mojo dramo, zdaj gre sezija h koncu in še vedno ni nobenih priprav. Prišel sem, da končno izpregovorim z vami odkrito in tako kakor mislim!»

«Storite to, dragi prijatelj,» mu je rekel Dingelstedt, «zakaj v tej sobi se itak mnogo laže.» —

Različni gaži. Slovit igralec se pogaja z ravnateljem O. Blumenthalom za engagement.

«Koliko gaže mi plačate?»

«20.000 mark.»

«In koliko mi plačate, če angažirate hkrati mojo soprogo?»

«18.000.»

Prijubljeni tajnik. V Theater a. d. Wien je bil za časa ravnatelja Carla tajnik nek Franz, ki je bil pri igralcih zaradi svojega denuncijantstva in vohunstva zelo neprijubljen.

Bližal se je rojstni dan Carla in igralec X. vpraša Joh. Nestroy-a, komika in popularnega pisatelja, kako bi članstvo ta dan primerno praznovalo. Vendar, je pripomnil, se mora ozirati na razmere: stvar bi morala biti nova, poceni in bi morala vso družbo razveseliti.

«Obesite tajnika Franca,» je predlagal Nestroy, «to je novo, poceni in bi vse objekte gotovo zelo razveselilo.» —

Po «kameli». Gospa Juvanova gre k nedeljski popoldanski predstavi «Lilioma». Ravno hoče v garderobo, kar zakliče za njo desetleten fantiček: «Gospa, prosim, preskrbite mi eno prosto vstopnico za «Lilioma», pa vam bom povedal, da je Pešta skrnil denar za sliko.» —

Priporočamo vsem rodbinam
KOLINSKO CIKORIJO
izvrsten pridatek za kavo

Pisarniške potrebščine ovojni, pisalni in
pisarniški papir
in trgovske knjige priporoča papirnica
IVAN BONAČ v Ljubljani, Šelenburgova ul.

Kavarna, slaščičarna in pekarna
JAKOB ZALAZNIK
Ljubljana, Stari trg št. 21

TRGOVSKA BANKA, D. D.
LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA UL. 1
IZVRŠUJE VSE BANČNE TRANSAKCIJE NAJKULANTNEJE

„Orient“, družba z o. z., Ljubljana
Tovarna oljnatih barv, steklarskega kleja, lakov in
firneža – Zaloga pleskarskih in slikarskih potrebščin

SREČKO POVŠE
uglaševalec klavirjev v operi in pri privatnih strankah
Ljubljana, Tržaška cesta 43

Modna krojačnica za gospode in dame
J. Sušnik, Ljubljana, Sv. Petra cesta 16

„Adrija“ mednarodna transportna in komisijska družba z o. z.
Ljubljana, Dunajska cesta št. 31 – Maribor, Rakov, Jesenice
Naslov za burojavke: „Adrijasped“ – Tekoči računi: Zdrušna gospodarska
banka – Interurbanški telefon št. 721
Mednarodni transporti – Prevoz vsakovrsne robe – Vkladiščanje robe
– Komisija – Carinsko posredništvo – Transportno osiguranje –
Zbirni promet na vse strani – Prekomorski transporti – Zastopništvo
in zveze v vseh večjih trgovskih centrih tuzemstva in inozemstv

Založna knjigarna
Ig. Kleinmayr & Fed. Bamberg družba
s o. z.
Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 16

CLA
MOR

A SINKOVIC
NASL. K. SOSS.
LJUBLJANA + MESTNI TRG + 19

MODNA + TRGOVINA +
ZA + DAME + IN + GOSPODE +

Urejuje Fran Lipah. — Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.

Cena 4 Din.